

UMU VADÁSZATA.

Umu vadászott. Kezében a kovaszilánkkal. Nem nézett se jobbra, se balra, csak az orra tágult. Sietnie kellett: a bölénybika már a patakhöz ért. Az erdő lucskos volt s Umu hajából csavarni lehetett volna a vizet. Pitymallat óta űzte a bozontos szörnyeteget s már-már esteledett. Fent a zengő bérc homlokára már az alkonyi köd tekerte fátylát, az a gonosz köd, ami onnan messziről, a bércről túlról szokott leszállani s a csontvelőig ér. Az a köd a jég lehelete: a bércen túl örök jég lapult... Az őszi esők szokták meghozni a ködöt — s most ősz is volt, az eső is esett...

Umu nem törődött a köddel: vadászott most! A vadászat minden varázslata keresztül tombolt az erin, az a varázslat, ami megragad, űz, taszít a zsákmány után... mikor lé kell csúszni a málló agyaglejtőn s felőlhölni a hegyoldalakon... Mikor a bölény fut és a szaga után kell rugaszkodni csupa bozóton, szövevényen át... mikor az állat már fáradt s a csülke alatt megdöbben a föld... Völgyön le, hegyen föl — hajnal óta! Pihenés nélkül, szakadatlanul! Umu vadászott. Kezében a kovaszilánkkal.

Az Öreg Hegy a felhők nedvét szüretelte. Pállott hátával bukott fel a völgyből a Dobogótető, az a füves fennsík, melynek fokán a csapdák csapdája tátotta torkát: egy mélységes sziklaomlás. Oda tartott Umu, oda szorította a vezérbikát. S a csorda fúva, morogva csörtetett nyomába. Nem mindenki bírta ezt a hajsztát: a bölény előtt és a bölény után! Messze a csorda mögött fáklyák lobogtak: Umu atyjafiai ott közeledtek. Csak ő volt elől: ő volt a bikafordító, kinek a tetőre kellett terelnie a vezérbikát. Nála nem volt fáklya, mert a bölények nem követték volna — ő csak ordított torkaszakadtából. Bölénybél-húrra kötött kovaszilánkját olykor elhajította s megforgatta, mint a karikást, egy-egy ütést mérve a bika oldalára.

A pállott avar szagát megfűszerezte a fáklyafüst. Az őszi estében fekete szügyek hasították a leszálló ködöt, mely belekéklett az erdő rozsdájába. A bika már a Dobogótetőn járt, szeme vérben forgott. Utána hömpölygött a többi. S a szélen, hol a tető lehajlik, a csorda előtt oldalt a vezértől, ott futott Umu, ordítva rekedten.

A fáklyásoknak el kellett érniök az oldallejtőket, hogy a bölények felszoruljanak a gyilkos sziklafokra. Akkor Umu nagy munkája elkészül s lebujhat a menedékverembe, hogy kifújja magát. Ott aztán, ha nincsen szerencséje, fejére botolhat egy száguldó bölény. De neki eszébe sem jutott, hogy ne lenne szerencséje. Húsz éves volt s már két esztendeje ő végezte a bikafordítást. A földtorkok szörnyű kolosszusával, a barlangi medvével is akadt már dolga...

Hajrá! Halántéka kitüzesedett. Két bölény már lebukott a fokról! A vezérbika visszafordult. Tajtékzó vadlovak törtek fel jobbról s egyenest a foknak száguldottak. Egyik viszahőkölt s fejvesztett iramban nekirugta-

tott egy tétova tehénnek. A fáklyafény fellobbant, harminc embertorok versengett a kavargó vadak dübörgésével és rémült bömbölésével. S ahol legnagyobb volt a zúr-zavar, hol bősziült állatok egymást tiporták, borját gázolta le a tehén — ott lapult meg Umu reszketve forró kéjében. Bokortól-bokorhoz illant, ordított, a karikását forgatta, kitért, támadott, terelt, félreugrott — szilaj lelke habzsolt, mint mindig ilyenkor.

Elkészült a munka. Az est leszállhatott. Négy bölény bukott le és két vadló — a többi kitört. Vadász csak kettő esett el: egyik a szikláról bukott le, másikat legázolták. Kiterítették őket is a bölények mellé, a szívüket kivágták s megették a gyermekekkel, hogy örököljék az elhunyt erejét. Összekötötték a lábukat, hogy vissza ne jöjjenek a sirból, aztán gödörbe tették, a gödörre követ... Aztán senki se törődött velük — ez már vele járt a vadászattal...

Umut is elhozta. Nem volt éppen halott, csak a csipőjére lépett egy bölény — igaz, hogy előbb fel is öklelte. A lábán több is keresztül gázolhatott, de arra már nem emlékezett. Úgy látszik, bordái is törtek, meg a feje is vérzett itt-ott. Oly bambán bámult, mintha már nem is vadászna többet.

Az öreg Umu (talán az apja volt?) rosszalva nézett rá. Nem ment a fejébe, hogy három vadászt veszít s éhes gyomrot csak kettőt. Gondolkozott az öreg, hogy ne vágja-e ki a szívét ennek is. Volt egy hegyesre pattintgatott kődarabja, amit ilyenkor használni szokott. Meg-megnézte...

Az a szép kövér nő viszont, aki oly sokszor engedett Umu mohóságának -- most haját tépte a veszteség miatt s oldalba rúgta a beteget, hogy ne merjen nyomorékká lenni! Egy ráncos asszony azonban felnyalabolta a derekánál fogva s elhurcolta a barlang egyik rejtett üregébe. Ott enni adott neki. Talán az anyja volt...

A barlang szívének legsötétebb zugolyában hevert napokig a pusztá kövön. Láz bántotta s dohos odujában mellette virrasztott a halál. Jól ismert: elégszer kergetőztek... Az a ráncos asszony meg-meglátogatta s hozott neki a szárított vérből. Sebeit is befödte döglött denevérekkel. De Umu nem evett. Talán ott sem volt. A láz tömérdek bölény nyomára vezette. Annyi bölényt űzött, mint azelőtt még álmában sem — igaz, hogy sohasem álmódott...

A denevérhullák megpóshadtak a sebeken — a sebek beforrtak. A halál megúnta — odább állt. A láz eloszlott — Umu fel akart állni. De csak akart... A féllába nem az ő lába volt. Csipőjénél mély forradások árkolódtak össze s az óriás heg mellett külön hevert a széttaposott láb. Bosszusan rúgott egyet rajta a megmaradt féllábbal. Ordított, mint az ingerelt tigris és előkúszott odujából.

Az öreg Umu megint a késhez nyúlt. Nem ér ez semmit — gondolta magában. De az a ráncos asszony eléje lépett s a fogára mutatott. Ebből aztán megértette az öreg, hogy ha vadásznak nem is jó a legény, de a száritott bőrt még puhára tudja rágni — arra pedig nagy szükség volt, mert a nyers bunda csak úgy volt jó vállravetőnek, ha összerágnák a csupasz oldalát. Az asszonyok munkája is ez volt, ha ráértek.

A csonka Umu jól élt ezentúl. Volt enni-innia. Reggeltől estig csak a bőrt rágta s elheverészett az asszonyok között. Erősödött is, mégis borús volt a homleka. Talán épp a sok erő bántotta. Az a szép kövér nő mindég odébb ment, ha közelébe vonszolta csonka testét. A bölények pedig...

hajsza... a vadászat... hiába várták vissza a bikafordítót... Csak rágott, rágott, rágott... És megvetette önmagát.

A börtönbe, amely a barlang volt, néha becsapta a szél a mammuth szagát. Olyankor Umunak kitágult az orra s a szeme oly mohón égett, mint mikor annak a fiatal nőnek a csipőjét kereste. Föl is ugrött olyankor nem egyszer, de visszahanyatlott. A szeméből sokáig nem aludt ki a parázs. Umu vadászott olyankor...

Tudta már mindenki, hogy ha maga elé mered s a szeme lobog, akkor vadászik. Nevették is az Umu vadászatát. Pedig vad gyűlölettel tudott olyankor a kacagóra nézni, hogy szinte ölt a szeme.

Később ha vadászni volt kedve, fogott egy nagy bőrt, amit meg kellett rágnia s elvonszolta a barlang legtitkosabb, szűk folyosóin egy homályos üregbe, hogy ne zavarják. Ott aztán rágott s vadászhatott mellé...

Elérkeztek újra a forró napok. Az őszi köd ugyan megsűrűsödött s a jégár lejjebb öltötte nyelvét — mégis forró napokat várt a hét Umu törzse. Fogyóban volt a hús, sírtak a gyerekek. Újra vadúzésre készült a huszonhét Umu. Valamennyinek ez volt a neve, mert osztozkodáskor valamennyi ehhez hasonló, mintegy befeléfordított hanggal mutatott önmagára, ha valamit magának akart. Umu ezt az embert jelentette.

A huszonhét Umu vadúzésre indult. A csonka Umu is elment vadat üzni, mint szokott. El, az odujába...

És jöttek-jöttek bozontos bikák, az óriástulok szólalt meg a hegyen... ott a mahajrodus-tigris lapult a csalitban... amott pedig nesz nélkül közeledtek agyag-hegydarabok: a mammuth-óriások. Most megálltak. Umu lihegett. Egy fekete folt a hegyoldalon — bölény! Amott a másik... Most vonulnak inni...

Umu nem beszélt, beszélni nem tudott. Csak belemeredt a félhomályba s az orra tágult, szimatolt. A kezével hadonászott: mutogatta, hogy erre, arra, most itt, most ott jelenik meg valami a bozót között... ez ekkora, az akkora, ennek a homloka ilyen domború, a nyakában meg annyi az erő, hogy így feldülled — ujjával a porba kanyarította, hogy hogyan —, itt ilyen bozontos... Oly szeretettel csüggött emlékeinek minden részletén, oly élénken idézte vissza az óvatosan haladó bölényt, hogy szinte valósággá vált a szemében s megjelent az odu porán. Meg szeretete volna fogni a képet, hogy mindig lássa. A nyaka nem is így dülled, hanem így... aztán a háta!... most megtorpan, mert neszt hallott... most így begörbül a háta — odakanyarította azt a porba. — A lábát így tartja... erre bozontos... a szeme itt van... nem ott!... kissé előbbre... így ni! — s a barlang porán megjelentek egy bölény körvonalai.

Umu a szájához kapott, az ujját megharapta! Eszébe jutott, hogy a legvénebb Umu, mikor a vénség már nem eresztette ki az erdőre, a gyerekek örömeire mammuthokat vetett a porra. Az is így csinálta! De az csak mulatott vele, aztán eltaposta. Umu nem játszani akart. Ő viszontlátni akarta a bölényt! Úgy, ahogy azelőtt annyiszor látta: amint megtorpan! Egészen úgy: minden porcikája olyan legyen! A bozontja fekete, az oldala barna — és ne lehessen eltaposni!

Kis ideig az ujját rágta, aztán hirtelen felült. Sietve vonszolta magát a tágasabb üregek felé. Szeme titkos diadallal lobogott.

Az asszonyokra ügyet sem vetve, egyenest a tűzhöz kúszott s mohón válogatta ki a félig megszenesedett venyigéket: a bozontja fekete...

Aztán tovább ment, nagynehezen felkapaszkodott a barlang szájához — nem ismert fáradságot.

A folyónak sárgásbarna iszapja volt. A folyó a völgyben volt s a völgyben tanyázott a vésőfogú tigris. Mindegy! Umunak barnás iszap kellett!

Hol vonszolva, hol hengergetőzve nagysokára elérte a folyót. Kezében volt a kovaszilánkjá. Teletömte a száját iszappal, mint a hörcsög, a markába is felkapott egy csomót s a könyökén vonszolta magát vissza.

Egy helyen megállt. A bozót komlóparókája mintha megrengett volna kissé. Umu letette az iszapot a földre s a féllábát nagy óvatosan maga alá szedve, felült. A komló közelebb rengett-ringott... Umu megmarkolta éles kőszilánkját s teljes erejével a bozótba vágta.

Mintha megnyílt volna a pokol: éktelen ordítással szökött fel a mahajrodus-tigris. Orrát érte a kő és bevágta a csontig. Visszazuhant s hörgését messze kísérte a komló ringása.

Umu várt. S mikor a fenevad már messziről hörgött, az iszapot újra felmarkolta s tovább kúszott a barlang felé. Mikor a barlang szájához ért, megdobbant odafönt a Dobogótető. Hajrá! Odafönt éppen most kezdődött...

Umunak összevicsorodott a foga. Mint a kígyó dobálta magát előre, be a barlang mélyére, be a legtitkosabb üregbe! Már élénken látta maga előtt, hogy mint fogja a falra vetni... Már alig várta!

Odafönn robajlott a hajsza. A barlang rengett, vissza dübörgött — öblösen döngött az üregek szíve... Umu vadászott! Ezt a vadászatot még ma is hirdeti Hispániában az Altamira-barlang.

Ifj. Fáy Aladár.